

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W GDAŃSKU
z dnia *06 marca*2025 roku
w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody
„Mierzeja Sarbska”

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się na 5 lat zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Mierzeja Sarbska”, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. Identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, określono w załączniku nr 1 do zarządzenia.

§ 3. Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań określono w załączniku nr 2 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku
Anna Teńbrzewska

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków.

Lp.	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków
Zagrożenia istniejące wewnętrzne		
1.	Sukcesja drzew, głównie sosny i brzozy, w nieleśnych zbiorowiskach zagłębień międzywydmowych (siedliska przyrodnicze: 2190 Wilgotne zagłębienia międzywydmowe oraz 4010 Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym <i>Ericion tetralix</i>) na skutek zahamowania procesów eolicznych.	1) Usuwanie osobników drzew pojawiających się w nieleśnych fitocenozach zagłębień międzywydmowych; 2) usunięcie drzewostanu sosnowego z płatu wrzosowiska.
Zagrożenia potencjalne wewnętrzne		
2.	Nie zidentyfikowano.	Nie określono.
Zagrożenia istniejące zewnętrzne		
3.	Znaczna antropopresja: nieukierunkowana penetracja, niszczenie wydmy i roślinności, zaśmiecanie, płoszenie zwierząt.	1) Uzupełnienie i utrzymanie tablic informujących o formie ochrony przyrody oraz walorach rezerwatu i zakazach obowiązujących na jego terenie; 2) ukierunkowanie ruchu w rezerwacie poprzez wyznaczenie, oznaczenie i utrzymanie szlaków udostępnionych dla ruchu pieszego i rowerowego; 3) usuwanie nielegalnych oznaczeń ścieżek niedostępnych; 4) budowa barier w miejscach szczególnie narażonych na schodzenie ze szlaków; 5) usuwanie śmieci.
4.	Cumowanie tymczasowych pomostów do północnego brzegu jeziora Sarbsko i tworzenie nowych ścieżek przez wydmy powodujące niszczenie roślinności, erozję wydmy, zaśmiecanie oraz płoszenie zwierząt w niedostępnej dla turystów części rezerwatu.	1) Patrolowanie rezerwatu przez Straż Leśną, Wody Polskie oraz policję i egzekwowanie zakazów obowiązujących w rezerwach przyrody; 2) informowanie właścicieli pomostów oraz wypożyczalni sprzętu wodnego o obowiązujących przepisach prawnych.
Zagrożenia potencjalne zewnętrzne		
5.	Zagrożenie pożarowe wynikające z antropopresji, dominujących drzewostanów sosnowych oraz nieznacznej sieci dróg, niedostosowanych dla samochodów ratowniczych.	1) Uzupełnienie i utrzymanie tablic informujących o formie ochrony przyrody oraz walorach rezerwatu i zakazach obowiązujących na jego terenie; 2) dostosowanie istniejących dróg leśnych do potrzeb pojazdów ratowniczych.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja zadań ochronnych ¹⁾
1.	Usuwanie młodych osobników drzew, głównie sosny i brzozy, pojawiających się w nieleśnych zbiorowiskach zagłębień międzywydmowych (siedlisko 2190).	Na powierzchni do 7,80 ha. Prace wykonać ręcznie, poza okresem lęgowym ptaków (obejmującym miesiące III-VIII), optymalnie w okresie zimowym, przy zamrożonym gruncie lub pokrywie śnieżnej. Pozyskaną biomasę usunąć z terenu rezerwatu.	Wydzielenia: 6h, 7f, 14Ag, 14Aj, 14Ai, 14Bd.
2.	Usunięcie młodego drzewostanu sosnowego w celu regeneracji wrzosowiska w zagłębieniu międzywydmowym (siedlisko 4010).	Na powierzchni 1,01 ha. Prace wykonywać ręcznie, stopniowo – w 2-3 nawrotach, poza okresem lęgowym ptaków (obejmującym miesiące III-VIII), optymalnie w okresie zimowym, przy zamrożonym gruncie lub pokrywie śnieżnej. Pozyskaną biomasę usunąć z terenu rezerwatu.	Wydzielenia: 14Af, 14Ah (część), 14Ba (część).
3.	Ograniczenie antropopresji.	1) Uzupełnienie i utrzymanie tablic informujących o formie ochrony przyrody; 2) oznakowanie przebiegu udostępnionych szlaków oraz uzupełnienie i utrzymanie tablic informacyjnych i edukacyjnych; 3) usuwanie nielegalnych oznaczeń „dzikich szlaków”; 4) montaż barierek drewnianych w miejscach zejść ze szlaków na nieudostępnione ścieżki oraz w innych miejscach, np. „dzikich” wejściach na wydmy lub przy nielegalnych pomostach; 5) utrzymanie udostępnionych szlaków w stanie umożliwiającym bezpieczne przejście (działanie zbieżne z pracami wskazanymi w pkt 4.);	1) Na granicy rezerwatu; 2) przy udostępnionych szlakach²⁾; 3) wg aktualnych potrzeb – w miejscach nielegalnych przejść przez rezerwat; 4) wg potrzeb aktualizowanych corocznie; 5) szlaki udostępnione dla ruchu pieszego i rowerowego;

¹⁾ Nadleśnictwo Lębork, Leśnictwo Ulinia, wg PUL na lata 2023-2032.

²⁾ Szlaki wskazuje się w aktualnie obowiązującym zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku w sprawie wyznaczenia szlaków udostępnionych dla ruchu pieszego i rowerowego w rezerwacie przyrody „Mierzeja Sarbska” w oparciu o aktualne potrzeby i zagrożenia stwierdzone w rezerwacie.

		6) patrolowanie rezerwatu przez Straż Leśną oraz policję i egzekwowanie zakazów obowiązujących w rezerwatach przyrody; 7) monitorowanie ruchu turystycznego w rezerwacie, w szczególności przy północnym brzegu jeziora Sarbsko.	6) i 7) cały rezerwat.
4.	Dostosowanie dróg leśnych do potrzeb pojazdów ratowniczych.	1) Długość dróg – łącznie ok. 3300 m, szerokość do 4 m; 2) demontaż drewnianego mostku uniemożliwiającego przejazd samochodów ratowniczych; 3) usunięcie 10 drzew utrudniających bezpieczne poruszanie się drogą, wycięte drzewa należy pozostawić (w miarę możliwości w całości) w rezerwacie, poza siedliskami wrzosowiskowymi i torfowiskowymi, można je wykorzystać do zablokowania nielegalnych ścieżek; 4) stabilizacja szlaku geokrata wypełnioną mieszanką żwirowo-piaskową w miejscach o labilnym podłożu; 5) montaż i utrzymanie drewnianych barier w miejscach zejść z drogi na nieudostępnione ścieżki – wg potrzeb; 6) montaż i utrzymanie szlabanów uniemożliwiających wjazd nieupoważnionych samochodów do rezerwatu; 7) usuwanie drzew (martwych, pochyłych, złamanych, powalonych) w bezpośrednim sąsiedztwie drogi/udostępnionych szlaków zagrażających bezpieczeństwu osób przemieszczających się w rezerwacie i utrudniających przejazd samochodom ratowniczym, drzewa należy pozostawić w rezerwacie (w miarę możliwości w całości), poza siedliskami wrzosowiskowymi i torfowiskowymi, można je też wykorzystać do blokowania „dzikich” ścieżek.	Droga „północna” tj. od wschodniej granicy rezerwatu (oddz. 1A) do zachodniej granicy rezerwatu (oddz. 10) oraz droga od południowej granicy rezerwatu do połączenia z drogą „północną” (oddz. 1C i 14B).
5.	Usuwanie odpadów.	Wg potrzeb.	Cały rezerwat.

Uzasadnienie

Zadania ochronne dla rezerwatu przyrody „Mierzeja Sarbska” zostały opracowane na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940), zgodnie z art. 22 ust. 3 tej ustawy. Przez zadania ochronne rozumie się wyszczególnienie ustalonych działań ochronnych, które wynikają z potrzeby przeciwdziałania stwierdzonym zagrożeniom i utrzymania celu ochrony rezerwatu.

Rezerwat przyrody „Mierzeja Sarbska” o powierzchni 546,95 ha, został ustanowiony na mocy § 12 zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 10 listopada 1976 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. Nr 42 poz. 206). Celem ochrony, zgodnie z ww. aktem prawnym, jest zachowanie „naturalnych nawydmowych i bagiennych zbiorowisk roślinnych, wykształconych w specyficznych warunkach wąskiej mierzei nadmorskiej”.

Rezerwat położony jest w województwie pomorskim, w powiecie wejherowskim w gminie Choczewo oraz w powiecie lęborskim w gminach Łeba i Wicko. Teren ten jest własnością Skarbu Państwa, w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Lębork oraz Urzędu Morskiego w Gdyni. Rezerwat w całości zlokalizowany jest w obrębie obszaru Natura 2000 Mierzeja Sarbska PLH220018.

Na terenie rezerwatu dominują bory bażynowe *Empetro nigri-Pinetum* (siedlisko 2180 Lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich) w ich pełnym ekologicznym zróżnicowaniu. W zagłębieniach deflacyjnych zachowały się otwarte, bardzo cenne zbiorowiska wrzosowiskowe z wrzoścem bagiennym *Erica tetralix* (zbiorowisko Salici-Ericetum) oraz zarośla woskownicy europejskiej *Myrica gale* (siedlisko 2190 Wilgotne zagłębienia międzywydmowe oraz 4010 Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym *Ericion tetralix*). Duże znaczenie mają także siedliska wydmore, przede wszystkim 2130 Nadmorskie wydmy szare.

Zahamowanie procesów eolicznych spowodowało m. in. sukcesję gatunków drzewiastych (sosny, brzozy) w obrębie zagłębień międzywydmowych - w płatach wilgotnych wrzosowisk oraz zarośli woskownicy. Rozwój drzew zmienia warunki siedliskowe w zagłębieniach, co z kolei powoduje ustępowanie cennych gatunków roślin i zbiorowisk związanych z otwartymi zagłębieniami deflacyjnymi. W ramach działań ochronnych, zgodnych z planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 8 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Mierzeja Sarbska PLH220018, Dz. Urz. Woj. Pom. z 2014 r. poz. 1715 oraz z 2016 r. poz. 160) przewiduje się sukcesywne usuwanie pojawiających się osobników sosny oraz innych gatunków drzewiastych, a w kilku fitocenozach odtworzenie wrzosowiska poprzez usunięcie młodnika sosnowego.

Za największe zagrożenie dla wartości przyrodniczych rezerwatu uznano antropopresję wynikającą z bezpośredniego sąsiedztwa miasta Łeba i innych miejscowości o charakterze letniskowym (Sarbsk, Ulinia, Stilo), która skutkuje rozdeptywaniem i rozjeżdżaniem wydm i wzmożonymi procesami ich erozji, niszczeniem roślinności, hałasem i płoszeniem zwierząt, wprowadzaniem gatunków obcych dla flory rezerwatu, zaśmiecaniem. Intensywność antropopresji jest znaczna, zwłaszcza w sezonie letnim, i może zagrozić zachowaniu celu ochrony rezerwatu.

Przejawem antropopresji stwarzającej zagrożenia dla nieudostępnionej części rezerwatu, położonej z dala od udostępnionych szlaków, jest cumowanie tymczasowych, nielegalnych pomostów do brzegu jeziora Sarbsko graniczącego z rezerwatem, dla użytkowników kajaków, łodzi i innego sprzętu wodnego, w tym wycieczek organizowanych przez okolicznych właścicieli takiego sprzętu. Powstające liczne „dzikie” ścieżki przebiegające

od pomostu do plaży, najczęściej najkrótszą drogą, powodują dodatkowe zniszczenia roślinności i miejscami znaczną erozję wydm. Ścieżki i przemierzające się nimi ludzie ograniczają przestrzeń dla zwierząt wypłaszając je z ostoi w niedostępnych częściach rezerwatu.

Z antropopresją związane jest też zagrożenie pożarowe. Ma ono charakter potencjalny, jednak w przypadku pożaru może być ogromnym zagrożeniem dla rezerwatu ze względu na rodzaj siedlisk i fitocenoz występujących na tym obszarze, miejscami dużą ilością martwego drewna, a także rzadką sieć dróg w przeważającej części z nawierzchnią z luźnego piasku. Drogi te są miejscami niedostępne dla wozów ratowniczych, nie tylko Straży Pożarnej, ale też Ratownictwa Morskiego, dla którego drogi w granicach rezerwatu mogą stanowić jedyny dostęp do brzegu morskiego na odcinku o długości ok. 6 km.

Znaczna część wydm położonych w granicach rezerwatu jest zalesiona, a na powierzchni około 50 ha występują zarośla kosodrzewiny. Pochodzą one z nasadzeń wykonanych od początku XX w. do końca lat 30-tych. Ustabilizowanie wydm częściowo zahamowało procesy eoliczne prowadzące m. in. do przemieszczania się wydm i odnawiania zagłębień międzywydmowych, a w konsekwencji doprowadziło do sukcesji drzew, głównie sosny i brzozy, w nieleśnych zbiorowiskach zagłębień międzywydmowych (siedliska przyrodnicze: 2190 Wilgotne zagłębienia międzywydmowe oraz 4010 Wilgotne wrzosowiska z wrzosem bagiennym *Ericion tetralix*). Sukcesja może doprowadzić do ustąpienia gatunków otwartych wrzosowisk i rozwoju fitocenoz leśnych.

Dla ograniczenia zagrożeń wynikających z antropopresji konieczne jest dostosowanie i utrzymanie infrastruktury związanej z ukierunkowaniem ruchu turystycznego i zabezpieczeniem terenów niedostępnych, do aktualnych potrzeb, jak też realizacja patroli i egzekwowanie zakazów obowiązujących w rezerwach. Działania te będą częściowo zbieżne z zabezpieczeniem przeciwpożarowym rezerwatu, gdyż szlak udostępniony dla ruchu pieszego (tzw. droga „północna”) jest też główną drogą biegnącą przez rezerwat. Droga ta, jak również droga biegnąca od południowej granicy rezerwatu (od Ulinii) do drogi „północnej”, będzie dostosowana do potrzeb dużych samochodów ratowniczych. Stabilizacja dróg, w miejscach o labilnym podłożu, zostanie wykonana poprzez ułożenie geokraty wypełnionej mieszanką żwirowo-piaskową. Ze względu na wprowadzanie obcego substratu do rezerwatu i materiałów, które będą potencjalnym zanieczyszczeniem siedlisk (geokraty wykonanej z tworzywa sztucznego), zakres prac należy ograniczyć do niezbędnego minimum. Konsekwencją poprawy przejezdności dróg może być większa presja na rezerwat, a więc oprócz zmiany nawierzchni dróg, należy też postawić barierki (np. z drewnianych żerdzi) ograniczające wejście na „dzikie” ścieżki.

Dla ograniczenia negatywnego wpływu na przyrodę rezerwatu przemieszczania się ludzi „dzikimi” ścieżkami biegnącymi pomiędzy brzegiem jeziora a plażą, rozważano możliwość wyznaczenia nowego szlaku – pomiędzy północnym brzegiem jeziora Sarbsko a udostępnionym szlakiem („drogą północną”). Nowy szlak miałby na celu ukierunkowanie i zalegalizowanie przemieszczania się turystów przybijających kajakami lub łodziami do północnego brzegu jeziora i przemierzających się w kierunku plaży.

Podczas inspekcji rezerwatu w dniu 21 stycznia 2025 r. uznano, że jedyną możliwą drogą jest linia oddziałowa pomiędzy oddz. 8 i 9. Na odcinku tym, pomiędzy „drogą północną” a plażą przebiega udostępniony szlak, który kończy się wejściem na plażę oznaczonym Ł.02. Na południe od „drogi północnej”, aż do „drogi południowej” biegnie szeroka, wydeptana ścieżka. Od „drogi południowej” do brzegu jeziora przebiega wąska, miejscami słabo widoczna ścieżka. Udostępnienie tego szlaku wiązałoby się z wyraźnym oznaczeniem szlaku od jeziora do „drogi południowej” i dalej – do „drogi północnej”.

Wyznaczenie tego szlaku stwarzałoby możliwość legalnego i ukierunkowanego przemieszczania się ludzi korzystających z transportu wodnego. Nie ma jednak pewności, że turyści dostosują się do wskazanych rozwiązań i nie będą, jak do tej pory, przybijać do brzegu w dogodnym dla siebie miejscu. Z uwagi na ww. zagrożenia, planuje się wyznaczenie tego szlaku i jego oznaczenie w sposób tymczasowy, np. znakami namalowanymi na drzewach i sznurami rozpiętymi pomiędzy drzewami lub słupkami. Umożliwienie przejścia przez rezerwat od jeziora do plaży, z jednoczesnym strzeżeniem pozostałych nielegalnych przejść przez Straż Leśną (i mandatowaniem osób, które przemieszczają się poza szlakami), a także informowaniem firm wynajmujących sprzęt wodny o zakazach obowiązujących w rezerwatach, mogłoby ograniczyć nielegalną penetrację rezerwatu. Zaplanowano obserwację rezerwatu w okresie 1-3 lat pod kątem korzystania z wyznaczonego szlaku i ograniczenia wchodzenia turystów na nieudostępnione ścieżki. Jeżeli rozwiązanie to nie spełni swojej funkcji, ścieżka zostanie zlikwidowana, a tymczasowa infrastruktura zabrana/przeniesiona w inne miejsce.

Niezbędne jest też uzupełnienie i utrzymanie tablic „urzędowych” informujących o formie ochrony przyrody, a także tablic informujących o walorach rezerwatu, zakazach obowiązujących na jego terenie (np. w formie piktogramów) oraz tabliczek wskazujących kierunek i odległość do najbliższego wejścia na plażę.

Dla zachowania nieleśnych zbiorowisk roślinnych w zagłębieniach międzywydmowych zaplanowano prace polegające na usunięciu podrostu i nalotu drzew ze wskazanych powierzchni. Na kilku płatach prace będą polegały na usunięciu ok. 40-letniego drzewostanu sosnowego z powierzchni wrzosowiska. Działania te powinny być wykonywane stopniowo, w 2-3 etapach, tak aby umożliwić regenerację roślinności wrzosowiskowej bez drastycznej zmiany warunków ekologicznych.

Zadania ochronne opracowano w parciu o wniosek Nadleśnictwa Lębork (pismo nr ZG.7212.14.2014 z dnia 04.09.2024 r.) oraz spotkania terenowe, które odbyły się w sierpniu 2024 r. i w styczniu 2025 r.

W rezerwacie nie przewiduje się zadań ochronnych dotyczących ochrony czynnej gatunków roślin, zwierząt lub grzybów. Działania służące eliminacji zagrożeń dla ekosystemów będą również służyły ochronie bioty. W rezerwacie nie ma obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową.

Za działania związane z usuwaniem młodych osobników drzew, głównie sosny i brzozy, pojawiających się w nieleśnych zbiorowiskach zagłębień międzywydmowych, zgodnie z ww. pzo dla obszaru Natura 2000 Mierzeja Sarbska PLH220018, odpowiada Nadleśnictwo Lębork. Dostosowanie dróg do potrzeb wozów służ ratowniczych oraz infrastrukturę służącą ograniczeniu antropopresji wykona Nadleśnictwo Lębork. RDOŚ w Gdańsku jest odpowiedzialny za uzupełnienie i montaż tablic „urzędowych” oraz prace służące odtworzeniu wrzosowiska.

Informacja o projekcie zadań ochronnych została zamieszczona w publicznie dostępnym wykazie danych, udostępnianym poprzez Ekoportal – nr karty 26/2025.

Zapisy dotyczące planowanych działań ochronnych uzgodniono z Nadleśnictwem Lębork (podczas spotkania w dniu 21.01.2025 r. oraz mailem z dnia 27.01.2025 r.).

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (pismo DZP-WP.6201.11.2025.KD z dnia 24.02.2025 r.). GDOŚ nie wniosła uwag do projektu zarządzenia.

